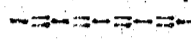


פרטיכל מס' 21/ע

מישיבת ועדת הכספים

ביום ב', כג' בטבת תשי"א - 1.1.51



בוכחים:

- היו"ר ד. צ. פנקס;
- ש. דיין
- א.פ. בניחובסקי
- ד"ר בדר
- י. רוקח
- פ. נפתלי
- ב. רפפור
- א. הרצפלד
- י. אפרתי
- ד"ר גרנות
- א. בן-אליעזר
- א. אלישר
- ד"ר פנה.

מוזמנים:

- שר האוצר א. קפלן
- ד"ר לנדור; - נציג משרד האוצר;
- ד"ר הנמן; - נציגת משרד המשפטים;
- ש. שפיבק - מטעם האוצר;
- פ. אלון - מזכיר הועדה.

סדר היום:

- א. שונות:
- 1. בנין נוסף לבית סהר;
- 2. הגדלת תקן העובדים בביח"ל בעכו;
- 3. הגדלת המכס והבלו;
- 4. ניירות הערך של מסלת המנדט;
- 5. חברת עמידר;
- 6. דו"ח מבקר המדינה;
- 7. משכורות השופטים;
- 8. שיכון הוותיקים;
- 9. קביעת ס"מ לד"ר גרנות לתקופת העדרו מן הארץ;

ב. פכירת קרקעות לקק"ל.

ג. חוק האדנונה לפיצוי נזקי סלחפה תשי"א-1951.

הישיבה נפתחה בשעה 10.30.



א. שונות:

1. בנין נוסף לבית סהר:

היו"ר ד. צ. פנסט: קבלתי מכתב מטר צידון, סגן מזכיר הכנסת, בקשר לבנין נוסף לבית סהר. (קורא את המכתב).

שר האוצר א. קפלן: בקשתי להסאיא לי את התכנית ולהסביר לי את הפרטים. היתה החלטה לאשר את הסכום לבנין בית סהר נוסף ברמלה, מתוך כספי תקציב הפיתוח - בניני הממשלה.

היו"ר ד. צ. פנסט: אני מבין שיש הסכמה פרינציפיונית לבנין בית הסהר הנוסף ברמלה.

2. הגדלת תקן העובדים בבית הח בעכו:

היו"ר ד. צ. פנסט: ישנה הצעת האוצר להגדיל את תקן העובדים בעכו, בבית החולים. (קורא מכתב אשר נשלח ע"י מר זגבי). החלטנו שעובדים אלה ייחשבו כעובדי המדינה; המדינה אריכה לרשותם את ההכנסה מ"מלבן", ולהוציא אותה לקבלת עובדים.

ד"ר בדר: אני מבקש לרשות שאני מתנגד לכל הענין הזה. אין זה לכבוד המדינה שבבית הסהר במבצר עכו נמצא בית חולים למחלות רוח. דרשנו בזמנו שבי"ח במקום יועבר למקום אחר. אני מצטער על כך שבדבר זה לא נעשה עדיין. לכן מתנגד לכל הצעה שתקבל בענין זה.

ט. דיין: אני מציע להשאיר חלק מן הבנין בעכו לדברים הסטוריים.

ד"ר לבדו: קיים אגף אחד שמשאירים אותו והופכים אותו למוזיאון

היו"ר ד. צ. פנסט: אני מציע לד"ר בדר ולמר דיין להעביר את משאלותיהם לראש הממשלה או לוועדה לשירותים צבוריים. אני פוכן לעזור להם, ולהעביר את הערותיהם לראש הממשלה.

ט. דיין: אושרה הצעת האוצר להגדלת תקן העובדים בבית החולים בעכו.

3. הגדלת הסכס והבלו:

היו"ר ד. צ. פנסט: לפי חוק המכס והבלו, רשאי שר האוצר להכניס שעורים במכס ובבלו, אולם על הכנסת לאשר את ההגדלה חודשיים לאחר שהיא מוצאת לפועל. הוגש לוועדה נוסח של על הגדלת הבלו שאלה לפני חודשיים וחצי; אנו הסכסנו אז לשינויים מסוימים. (קורא את הנוסח). הדבר צריך להתאשר ע"י הכנסת לא יאוחר מ-16.1.51.

א. ט. בניחובסקי: מדוע ירד בזמן האחרון טיב היין, כך שקשה לשתות אותו?

ד"ר בדר: אני מבקש רשות הדבור בענין זה בכנסת; יחכן שלא אשתמש ברשות זאת.

ב. רפסור: גם אני אשמור לעצמי זכות לדבר בכנסת בענין זה. אולי לא אשתמש בזכותי זאת.

הי"ר ד. צ. פנקס: אני מצטרף להערה בקשר לטיב היין הירוד. אני מציע ליצור סוג יין אחר זול, שיכיל אחוז ידוע של אלקוהול. היין הנמכר כעת בשוק הוא יקר מדי. ישנם אנשים רבים הקונים יין לצרכים דתיים, ויש לאפשר להם להשיג את המצרך הזה יותר בזול.

ד"ר ברנ: יתכן ששומרים על אחוז האלקוהול הדרוש - את זאת אפשר לבדוק בנקל. אולם, טיב היין הולך ויורד. בותנים ליין גרוע שם של יין טוב, וכך הולכת האיכות ויורדת. כיון שהאוצר מקבל בלו טן היין, הייתי מציע לו לשמור על האיכות, ועל טהירות סטנדרטיים, בטוחים ליין גרוע, ויותר גבוהים ליין טוב. אינני מתנגד לכך שישאר אותו מחיר, והאוצר יקבל את הפרשים כבלו.

שר האוצר א. ספלן: טיב היין יורד בגלל טיבות שונות, ואני סוכן לבדוק את הדבר. אחת הטיבות היא זו, שהמצרופת גדלה בהדכה בזמן האחרון. אנו צריכים להכריח את האנשים להפריש חלק מן הייצור לייצוא.

ט י כ ו ט: שר האוצר יאסוף חומר בענין טיב היין, וישיב על שאלות חברי הועדה בענין שיש אצלם זה.

4. ניירות הערך של ממשלת המנדט:

הי"ר ד. צ. פנקס: שמענו מפני ד"ר ברגמן שהגדלת ניירות הערך של ממשלת המנדט תיערך ב-15 בינואר. קראתי בעתון שדחו את ההגדלה. האם הדחייה היא מטעמים טכניים, או שהדחייה היא יותר רצינית?

ד"ר לנדאו: אנו עושים את כל ההכנות; אי אפשר היה לקיים את ההגדלה בזמן, כיון שאין לנו עדיין מספרי האנשים מחזיקי התעודות הנספאים בארץ. אני חושב שעוד המנדט תובא הצעת החוק בענין זה לכנסת. עכ"פ, הקשיים הם קטנים טכניים, ולא רציניים.

שר האוצר א. ספלן: הייתי מציע שתמסרו על כך הודעה בעתונות, כדי להרגיע את הקהל.

הי"ר ד. צ. פנקס: בנטנו שוחחתי על כמה פרטים בקשר להגדלה זו עם ד"ר ברגמן, ונדמה לי שהגענו להבנה הודית בקשר לעריכת ההגדלה, בלי אורך בדישות. אולם, אינני כוזה להתערב בזה. הייתה רוצה ליקח טראש זמן להגדלה, ויפרטנו את התאריך.

ד"ר ברנ: החוזה עם בריטניה נחתם לפני שנה. מדוע לא הביאו את החוק בענין זה לפני כן.

ד"ר לנדאו: בגלל טיבות טכניות, תיערך ההגדלה שלשה שבועות אחרי קבלת החוק. כיוון שד"ר ברגמן לא היה בארץ, וכיון שספלנו במלוא החוש, לא יכולנו להתפנות לענין זה לפני כן.

5. חברת עמידר:

אני מבקש את שר האוצר שבאחת הישיבות
הקרובות בדרך בענין עמידר.

היו"ר ד.צ. פנקס:

קבלתי מהם דו"ח. אני מציע שידרשו העתקים
בשביל חברי הועדה.

שר האוצר א. ספלן:

6. דו"ח מבקר המדינה:

במכתב אלי, הבטיח מבקר המדינה להמציא
את דו"ח, ולא המציא אותו. אני אתן
רק תשובה פרוביזורית בענין זה, כיון שהשדים צריכים לראות מה כתוב
עליהם. את התשובה שלי תקבלו בימים הקרובים.

שר האוצר א. ספלן:

7. משכורות השופטים:

האם התקון לטע הכנסה בענין משכורות השופטים
יבוא ביחד עם חוק טע הכנסה, או שהוא יבוא
בצורה נפרדת? מאחר שהחליטו בענין זה שלמשכורות השופטים כפי שהחליטו,
יש לסיימו מהר.

ב. רפפור:

קבלתי מיו"ר ועדת הכספים מכתב מקד להחלטת
הועדה. המכתב טעורר כטה שאלות בקשר לביצוע.
אינני יכול לשלם כסף בלי לנקות ממנו מס הכנסה, אלא אם יהיה חוק בענין
זה. לא הייתי מציע לתח מפרעות, כיון שהמדינה היא מיום כניסתם של
השופטים לעבודה, ואסכומים יכולים לעלות לממדים גדולים מאד. כיון
שהחלטה בנין משכורות השופטים היתה בוועדה, אני מציע שהועדה תכניס לכנסת
הצעה לתקון חוק טע הכנסה.

שר האוצר א. ספלן:

דברתי עם שר המשפטים, ודעתו היא שאין צורך
לחכות לפקודת טע הכנסה, אלא אפשר להביא
את התקון בחוק בקשר למשכורת נשיא המדינה, שרי המדינה וכו'. יו"ר
ועדת הכנסת הבטיח להביא לכנסת הצעה לתוספת החוק הנ"ל.

היו"ר ד.צ. פנקס:

אני מוצא לנחוץ להביע את תמחוני על אי
דיוקים במכתב שנשלח על ידי חבר הכנסת רפפור ליו"ר הכנסת, ליו"ר ועדת
הכנסת ולהברי ועדת הכספים, בו ציין את פעולת הועדה כאו זורפציה. לא
אענה לטר רפפור בכתב, אולם אני רוצה לומר לו שהחוק קובע שהועדה
תקבע את משכורות שופטי המדינה. קבלתי הודעה בכתב משר אחד, והועדה
בעל פה משר שני, שהשופטים הרבניים הט שופטי המדינה. דברנו על ענין
זה בוועדת המשנה, וגם הכאנו אותו לוועדה. בנוגע לשופטי המדינה קבלנו
הודעה משר האוצר; בנוגע לשופטים האחרים קבלתי הוראה משר התחנות,
ומכיון שישנה אחריות קולקטיבית במשלה, אני מקבל את ההודעה.

ב. רפפור:

אני מבדיל בדרך כלל בין זכותי לבין זכות
רוב הועדה. אולם, לוועדת הכספים אין רשות
לקבוע במקום הכנסת שהשופטים הדתיים הם שופטי המדינה. ברגע שהכנסת
תקבע זאת, תוכל הועדה לדרך במשכורות השופטים הדתיים. א=ד=

היו"ר ד. צ. פנקס: אני מבקש לא לדון בענין זה כרגע; ביום ד' חתקיים ישיבת ועדת המסנה הדנה במשכורות השופטים, והיא תטפל בשאלה זו.

8. שיכון הוותיקים:

א. אלישר: מתי תהיה אפשרות להפעיל את שיכון הוותיקים, בעקר בירושלים? לא יתכן שחלק אחד מן הוותיקים יקבל את השכון, וחלקים אחרים לא יקבלו. אנשים עומדים בתור להשיג את השכון; כוח הקנייה של כספם מתדלדל.

שר האוצר א. קפלן: האוצר גמר את תפקידו בענין שכון הוותיקים כי הוא העמיד את הכסף לרשות הארגונים. אילו היו אומרים לי מה הקשיים, יתכן שהייתי יכול לעזור, ויתכן שלא הייתי יכול לעשות מאומה.

היו"ר ד. צ. פנקס: אני מציע למר אלישר לכתוב לשר האוצר, ולשלוח העתק אלי, מה הם הקשיים בסדור הענין. אני אהיה מוכן לעזור לו בענין זה.

9. קביעת מ"ט לד"ר גרנות, לתקופת הצדור מן הארץ:

ד"ר א. גרנות: היות ואני עוזב את הארץ בימים הקרובים, אני מבקש שמקומי ~~במסגרת~~ ~~הדפדפה~~ ישתתף בישיבות הועדה ד"ר פרדר. כן אני מבקש שהוא ישתתף גם בוועדות המסנה שאני חבר בהן.

היו"ר ד. צ. פנקס: אנו נזמין את ד"ר פרדר לישיבות הועדה, באופן פורטלי, יהיה צורך להודיע על כך ליור ועדת הכנסת, כדי שהוא יודע על כך בכנסת. הנני מאחל לד"ר גרנות ברכות לרגל יובל הקק"ל, ואיחולים להצלחה לקראת נסיעתו.

ב. מכירת קרקעות לקק"ל:

שר האוצר א. קפלן: בזמנו מסרתי לוועדה הודעה על הסכם בין ממשלת ישראל והקק"ל, על מכירת טיליון דונם קרקע לקק"ל, ופזה במסר שלישי להתישבות החדשה, בתנאים של הקק"ל וקרן היסוד. במידה שהאנשים ישלמו, הכסף יוחזר אלינו.

עם הקמת רשות הפיתוח, היתה הפרוצדורה כזאת שרשות הפיתוח קנתה את הקרקע מהאפוטרופוס, ומכרה אותה לקק"ל. מסרתי לוועדה כי ניהלתי עם הקק"ל מו"ט בקשר לפעולה זו.

כעת מדברים על עוד טיליון דונם. חלק מן הקרקע הזה כבר נוצל להתישבות; כמאה נקודות יושבות עליו. הנהלת הסוכנות פנתה אלינו בבקשה להסכם על טיליון שני. הסוכנות והקק"ל פנו לממשלה, ובקשו שלאור המצב בהתישבות ובקרנות, נסכים לכך ש-50% מן הטיליון השני ילכו להתישבות החדשה, כדי לאפשר את המשך הפעולה.

רט/רב

הממשלה טרם דנה בגבישה זו של הקרנות, אולם, רציתי להבליא את הדבר לפני הועדה היום, כיון שד"ר גרנות נוסע. אשמח מאוד אם מישהו בוועדה יציע למסור לממשלה את הרשות לעשות הסכם, בגבולות סווימיים, בענין זה. כרגע עור אין הצעת ממשלה, כי הממשלה לא הספיקה לדון על כך. הסדור הוא על 50% בהתישבות.

ד"ר א. גרנות:

אני מעריך את העובדה ששר האוצר הביא את הבעיה הזאת הנה עוד לפני נטיעתי. ענין זה הוא קצת מסובך. במליון הראשון היה הסכם שהמחירים יקבעו על ידי ועדה. התברר שההתישבות בעשתה על ששה יותר גדול ממליון דונם - השטח מגיע למליון 600 דונם. נוצר מצב משונה, שיש התישבות על אדמה שלא סודרה, מה שמקשה על הפחיתים. פשראינו זאת רצינו לעשות הסכם על מליון שני, חלוקת הכסף בקשר למליון הראשון היתה כך ששליש הוקצב להתישבות החדשה, מזה שלטנו חלק בכסף מזומן, וחלק בשטרי הקרן הקיימת. הכסף הזה הוצא לעצם עבודת ההתישבות, נוסף למה שהממשלה נותנת לשיכון. הקרן הקיימת רשאית למסור את הכספים האלה ישר לסוכנות. גם בפעם הקודמת געשה הדבר בהתישבות משותפת.

העלינו את השאלה של הישובים החדשים שעלו על אדמה שטרם סודרה. אנו רוצים לשנות את ההסכם מבחינה זו שימסר להתישבות הצי מן האדמה. הסוכנות פנתה בקטר לעזרה כספית לקרן הקיימת ולממשלה. הקרן הקיימת נענתה במידה מכסימלית. הממשלה מעונינת בהתישבות, ולכן עליה לתת אצאצא 50%. אם אין התנגדות מצד הממשלה, הייתי מאוד מבקש את הוועדה לסמוך את ידי שר האוצר להעביר בממשלה החלטה כזאת. זה לטובת ההתישבות.

איננו יכולים לדעת בדיוק כמה יעלה מליון דונם אלה, כי כל האדמות היקרות נמסרו כבר קודם לכן. האצעה הטעמית היא שחצי מן הסכום ילך להתישבות בצורה כזאת שהוא ישולם חזרה על ידי הקרן הקיימת במשך כ-4 שנים.

שר האוצר-א. קפלן:

כיון שבכנסת לא נוכל לדבר על הפרטים בענין זה, חשבתי שיהיה זה הוגן להביא את הענין לוועדה, לפני הדיון בממשלה.

א.מ. גניחובסקי:

בדרך כלל טוב להפחית את הסכום ההולך לאפוסטרופוס. אינני מבין מה החכמה לגבות מדיירים סכומים כה גדולים.

באיזו מידה יחזור הסכום השני לממשלה? אני מדבר על החלק השני מההתישבות.

שר האוצר-א. קפלן:

במידה שהטתישבים ישלמו את הסכומים הם יתחלקו בין קרן היסוד, קק"ל והממשלה. נוסף לכסף שאנו משקיעים, ישקיעו גם הקרן היסוד והקק"ל. הסכום יחשב כאשראי התישבותי, לפי אותם התנאים אשיתנו הטוסדות המישיבים.

א.מ. גניחובסקי:

מדוע אי אפשר את הסכום הנעלם להכניס פה דרך בנק חקלאי ולא דרך האפוסטרופוס?

ד"ר בדר:

לכל האופרציות האלו יש שתי תוצאות. החוצאה האחת היא, הגנה של זכויות נציגות העם בקרקע המדינה, נגד דרישות בלתי מבוססות של ערבים. אולם ישנה תוצאה שניה: האופרציה הזאת מוציאה מן הממשלה את הפיקוח על ניצול הקרקעות האלה, ומעבירה אותו לגופים אחרים, לסוכנות היהודית ולקק"ל. פיקוח כזה צריך להיות נתון בידי הכנסת.

עלי לוטר מראש שבדברים שאומר אותם טידי, אינני מתכוון לדבר נגד הקק"ל, ואני שותף לדברי הברכה שנמסרו לד"ר גרנות על ידי היושב ראש.

לפני שנתיים בערך, בתקופה הראשונה של עבודת הועדה הזאת, מסר לנו שר האוצר הודעה על מליון דונם, ובקש שנגבל את הדבר בוועדה בלי לתת לכך פרס-ום ונלי להביא את הענין למליאה ולדיונים בעתונות. שאלתי אז אם יהיה מובטח שלא תהיה הפליה בהתישבות, כלפי תנועה שאני מיצג אותה. לא קבלתי תשובה טידיית; אחרי התישבות, אמר לי שר הרצפלד שאני מאמין תמיד לדבריו, שלא תהיה

הפליגה. עלי לומר שעד היום, מלבד הפליות רגילות שאינני מסכים להם אבל אני מוכן לסבול אותן, לא היו הפליות בהתישבות. לפני כמה שבועות היתה לי שיחה בנצ'ו-יורק עם נציג הסוכנות, סר דובקין. בשיחה זו שמעתי איום ברור שלא יתנו לנו קרקעות בהתישבות, מסיבה של עריכת מגבית מיוחדת. אינני מקבל ברצינות את האיום הזה; לתנועה שלי יש די כח בארץ כדי להגן על זכויות שניתנו אפילו לקומוניסטים - ~~כאן~~ שניתנו להם, אבל, כל זמן שלא שמעתי משהו בוטף בענין זה, לא אסכים לשום דבר ואלחם נגד כל צעד נוסף כענינים אלה. אנו דנים על תקציב. כאן מדברים על סליוניט למטרות נכבדות מאוד, להתישבות, שהמדינה מחליטה עליהם בהסכם עם הסוכנות - ובתקציב אין על כך אף מילה אחת.

אינני רוצה להכנס לענין זה לעת עתה. אני חושב שגם בוועדה זאת יהיו אנשים שיאמרו משהו על השיטה הזאת בה מדברים ומאימים על אזרחי המדינה, בקשר לקבלת קרקע להתישבות. הייתי רוצה לשטוף את דבריו של יושב ראש הדירקטוריון של הקק"ל בענין זה.

ד"ר גרנות:

אני חושב - ואמר זאת גם ד"ר בדר - שאין כל הפליה מצד הקק"ל לגבי הקצפת אדמות לכל גוף עובד ולכל קבוצה בונה, במידה שיש קרקעות. כהגנו כך כל הזמן ונמשיך לנהוג כך להבא; ניתן עזרה לכל פעולה קונסטרוקטיבית, מאיזה צד שתבוא. מבחינה זו לא היתה הפליה גם כלפי חרות. הייתי רוצה שדבר זה ירשם.

א. הרצפלד:

עצם הודעת הממשלה היא הודעה לברכה. השנוי הזה ייטיב לנו מאוד. היינו בטוב קשה, והסכמת האוצר היא לברכה.

בקשר לשאלה, על ידי מי כל הענין יעבר, אני מציע להשאיר את המצב הקיים כפי שהוא. גבית הכספים היא שאלת יום המחר. רק כעבור שנתים אפשר להתחיל לחשוב על גביה. כרגע הבנק החקלאי אינו קיים. יכול להיות שהממשלה תחליט שכל כסף שהיא גובה מההתישבות ומהפרדסנות יועבר דרך ציבור אחד. יכול להיות שאותה התנועה הציונית הפועלת בהתישבות תוכל לעשות זאת.

אינני יודע באיזו מידה בא האיום שדבר עליו ד"ר בדר בקשר לפעולה מסוימת, שכל אלה העושים אותה נומעים את אותו איום. עד היום לא היתה הפליה. כחור איש היושב בוועדה זאת, יש לי ענין שכספי הממשלה שמשנו את כל היושבים כאן. כל מי שרוצה בהתישבות, זכותו מובטחת. גם הקק"ל אינה מעונינת בהפליות.

ב. רפפורד:

הנני מצרף דברי ברכה לקק"ל, וכן גם לשר האוצר על הצעד הזה של העברת עוד מליון דונם לקק"ל. אני סבור ששר האוצר צודק באומרו כי עליו להביא את הענין לממשלה לפני החלטה בוועדה, ולכן אינני מציע לקבל החלטה בענין זה, אלא אחרי הדיון בממשלה.

הויכוח שהיה כאן הוא ויכוח גדול על סמכות אגמא הסתדרות הציונות, קרן היסוד והקק"ל והממשלה. כולנו יחד איננו מעונינים כיום להחליט במשהו את כוחה של הקק"ל, של הקרן היסוד ושל הסתדרות הציונית. מצד אחד ילך סכום מיוחד להתישבות דרך מוסדות ההתישבות, ומצד שני קיימת ראייה מרוחיקת לכת של הממשלה, המסאירה סכומים בקשר לאינטים חמורים העלולים לבוא בפתרון שאלות חמורות. אני מקבל את הצעת שר האוצר לגבי חלוקת הכספים. אינני מסכים לכך שהכסף הזה יעבור לא דרך מוסדות ההתישבות, אלא דרך הבנק החקלאי. לבנק החקלאי יהיו טפיק תפקידיט משלו. אינני סבור שלא תמצא דרך, לקבלת הכספים דרך המוסדות המיישבים, כדי להגביר את כוחה של התנועה הציונית. אני מציע לרשום ששמענו את הודעת שר האוצר ואת דברי יו"ר הקק"ל, ושנחזור לדון בענין זה אחרי הדיון בממשלה.

א. בן-אליעזר:

אני מצרף דברי ברכה לשר גרנות, לנסיעתו. אולם אינני רוצה לצרף ברכה לכל החלטה שהיא ברוח הדברים שנאמרו כאן. אין זו הפעם הראשונה שמביאים לשולחן הזה את שאלת הסוכנות, הקק"ל ויחסים כספיים ביניהן לכין הממשלה. לא פעם אחת בקשנו, אנוכי ואחרים, בצורה מאוד ברורה, שהממשלה תגיד לנו מה הם היחסים בין המדינה ומוסדות המדינה, לבין הסוכנות והקק"ל. שר האוצר הכטיח פעמים מספר שובר זה עומד להתברר, ובוודאי יקבל את פתרוננו בזמן הקרוב ביותר. הוועדה עדיין לא קבלה כל אינפורמציה בענין זה, ועובדה היא שהדבר לא קבל את פתרוננו. אינני יודע אם משרד החקלאות של המדינה אינו יכול לעשות גשטח ההתישבות יותר מאשר מחלקת ההתישבות של הסוכנות היהודית. אני אופס שאינני

בטוח. על כל פנים דבר זה דורש בירור, מאחר שמדובר על מליונים רבים ועל קרקעות של המדינה. זה לא רק ענין של מליונים, אלא ענין של פרינציפ ושיטה שהמשלה קבעה. מנקודת מבט ויובית בהחלט, סתוך רצון לפתח את ההתישבות, אני מבקש לקבל את הצעתו שלא תתקבל כל הולטה בוועדת הכספים או המשלה בענין שהוגא לפנינו, כל זמן שלא תהיה החלטה ברורה על היחסים בין מוסדות המדינה לבין מוסדות ההסתדרות הציונית, בקשר עם רכוש העם והמדינה.

ש. דיין:

במצב העיניים של ההסתדרות הציונית והמשלה, ושל חביעות הערבים, הדברים אינם יכולים

להיות ברורים.

אני מצרף דברי ברכה לד"ר גרנות ההולך ליהדות אמריקה, ומביא לה כשורה גדולה על שני מליון קרנע. המחיר לדונם קרנע בזמן האחרון, היה מחיר העולה על השווי. אינני מקבל את הסכום של 20 לירות לדונם לגבי העתיד.

מצב הסוכנות וההסתדרות הציונית בעולם הוא כזה שיש לחזק אותו, ולכן טוב לסחור על ידם כספים לצרכי התישבות.

בקשר להחזרת הכספים, אני רוצה לחזור ולהגיד שער היום שלטה ההתישבות הכל, למרות עניותם ולמרות מצבה הקשה. לכן אני מקנה - על יסוד העבר - שהכספים יוכנסו.

לד"ר בדר אני רוצה להגיד שאין כל הפליה. הלואי ויהיו לכם מועמדים להתישבות, והם יקבלו את כל העזרה.

כמידה שהדברים בקשר לבנק לחקלאות יובררו, אני מבקש שתובא הצעה בענין זה. אנו מדברים על הבנק לחקלאות כבר שנתיים. הגיע הזמן שתובא הצעה מעשית בקשר לבנק זה.

ד"ר מ. טבה:

המשלה נותנת לי הזדמנויות מעטות לחסוך בה, ואני רוצה להאחז בהזדמנות זו. אני מבקש שביעת רצון גמורה מהטרנסאקציה הזאת, גם מבחינה לאומית וגם מבחינה סוציאלית. הקרקע עובר לבעלות לאומית יהודית, לבעלות ההסתדרות הציונית. הקונסטרוקציה של הקרן הקיימת מבטיחה שהקרקע לא יעבור לידי ידים אחרות, ולכן אני מעדיף את בעלות הקרן הקיימת על הקרקע של מועמדות המדינה עליו. גם חלוקת הכספים היא נכונה ונכונה. אני תומך בדעה שכסף זה ההולך להתישבות צריך לשמש יסוד לבנק לחקלאות. אני חושב שיש להאחז בהזדמנות לא קטנה זאת, היכולה לשמש מסד טוב להקמת הבנק.

הינ"ר ד.צ. פנחס:

אני רוצה לאתכם את הדברים. בזמנו אשרנו את החלטת המשלה להעביר בציונות החוקיים מליון דונם אדמה מבכסי הנפקדים, לרשות הקרן הקיימת. הפעם נעשה הדבר דרך רשות הפיקוח. אנו מקבלים לתשומת לבנו, בהתאם להסכרות שניתנו כאן, שהמשלה עומדת להחליט על העברת עוד מליון דונם לקרן הקיימת. בזה מסכימים כל החברים, מלבד ד"ר בדר וסר בן-אליעזר.

לגבי התמורה, אני מבין שההסכם הקודם בעינו עומד, שהמחיר הריאלי אשר האומות האלו שונות אותו הוא X, והמשלה תעביר אותם לקק"ל, בתנאי שהיא תקריש עוד $\frac{1}{2}X$, לשם פיתוח השטחים האלה. ה-X שיקבע כמחיר, מחייב את הקרן הקיימת לאפשר פיתוח התישבותי של השטחים האלה, על ידי הקמת חצי X למסדה זו. אלא $\frac{1}{2}X$ זה ינתן בצורת הלואה או הקצבה למסד מסוים - אין החלטה עדיין, לאיזה מסד - לשם פיתוח התישבותי.

עומדת השאלה: האם נכון לוותר שהסכום שיהיה מוקדש לפיתוח התישבות, בשביל המליון השני, צריך להיות עוד X ולא $\frac{1}{2}X$, לעומת המחיר. בהתחשב עם זה שקודם לכן פיתחנו שטחים יותר בוחים לפיתוח, ועכשו השטחים הם יותר קטנים, הרי האישוב הזה של השקעה של

רש/ר

X לעופת X, הוא צורך פותר. ברור שאת השאלה הטשטשית, איך לגבות אח"כ את הסכומים שהושקעו בפיתוח, יברר שר האוצר, ויביא לנו הצעה.

אין זה מתפקידה של ועדת הכספיים לדון באמצעות נשיחה שהיתה בין שר דובקין וד"ר בדר בניו-יורק. ראש הממשלה הודיע שהממשלה תלחום נגד כל הפליה וכפיה, מאיזה צד שהוא. גם הסוכנות היא פקטור במדינה, ואם תעשה פעמי הפליות, תעמוד לדין בפני הכנסת והממשלה.

אני מוכן להעמיד את הצעתו של שר בן-אליעזר להצבעה.

שר האוצר-א. ספלן:

אני מבין את האמציו של היו"ר בקשר לניסוח של ה-X ו-1/2 X, או של X, ו-X. אני רוצה להזכיר לחברים שלפי חוק הפיתוח, הרשות בידי רשות הפיתוח להלוות, לקבל כספים ולתת אשראי, לבצע כל סככות מסמכיותיה בשותפות עם מוסדות המדינה, הסוכנות היהודית והקק"ל. לפי זה, רשות הפיתוח יכולה לתת הלוואות ולעשות פעולות בשותף עם המוסדות האלה. אנו צריכים להגיש פעם ב-4 חדשים דו"ח לכנסת; במקרה של הוצאות, עלינו להביא זאת לוועדת הכספיים, לפי הטלצת ועדת הכלכלה.

א. בן-אליעזר:

אני רוצה שבאופן רשמי יעמידו את הצעתי להצבעה. אין ספק שיש תמיד אפשרות להעביר פעולות, בגדר החוקים הקיימים. הבאתי הנה דרישה שאני מביא כבר שנתיים, והובטח שהדבר יבא את פתרונו. אני רוצה שירשם ששוב דרשנו שיקיפו את ההבטחה שניתנה לנו כבר כמה פעמים; לפני שהממשלה תעשה עסקים בפליונים רבים עם מוסדות - ויהיו אלה המוסדות הקדושים ביותר, - יוגד לנו מה היחסים הכספיים בין המוסדות האלה והממשלה.

ד"ר בדר:

אני תוסף בהצעת שר רפפור שלא בקבל היום כל החלטה, גם לא את ההחלטה שרשמו לפנינו או ששפענו. אני יודע שתקציב הפיתוח הוא חלק מתקציב המדינה, וסכומים כאלה צריכים להרשם בתקציב. יש אפשרויות שונות לפירושים בענין זה. בעוד ארבעה חדשים, כשיובא דו"ח לכנסת, תהיה אפשרות לדון על כך. היום מוקדם מדי לקבל החלטה. אני מתנגד לכך שנקבל במשך 10 דקות החלטה על פליונים רבים.

י. רונת:

שפענו שהממשלה מוכנה לפכור לקרן הקיימת שש פנים בפחיר ידוע. יחד עם זאת צריכה הקרן הקיימת לשלם סכום קביל לממשלה כדי לפתח את האדמות. כך הבנתי את ההצעה, אלא שתהיה הצעה נוספת שהממשלה תעזור בהשקעת הסכום הנוסף.

היו"ר ד.צ. פנסט:

ישנה הצעת שר בן-אליעזר, שהממשלה לא תעשה דבר, כל עוד לא תסדיר את היחסים בינה לבין המוסדות הממונים. ישנה הצעה שניה, שהועדה תרשום לפנייה את הודעת שר האוצר, שהממשלה מתכוננת להעביר לבעלות הקרן הקיימת עוד פליון דונום אדמה דרך הצינורות החוקיים.

ד"ר בדר:

כיון שרשות הפיתוח קיימת כבר יותר מארבעה חדשים, אני מבקש שימסר לנו דו"ח על פעולותיה.

היו"ר ד.צ. פנסט:

נחזור לזה בישיבה הבאה.

פ. י. כ. ו.:

הועדה דחתה את הצעת שר בן-אליעזר, שהממשלה לא תעשה דבר בענין העברת קרקע נוסף לקרן הקיימת אם לפני שתביא לידי הסדרת היחסים הכספיים בינה לבין המוסדות הלאומיים. הועדה רשמה לפנייה את הודעת שר האוצר.

ג. חוק הארנונה לפצוי נזקי מלחמה תשי"א 1951:

היו"ר ד.צ. פנקס: (קורא את ההגדרה של "עסק").

ד"ר בדר: אני מציע להכניס לרשימה גם "קרקע" (לרשימה של מאמץ ההגדרות), גם את ההגדרה של "קרקע".

היו"ר ד.צ. פנקס: תקבל רשות להציע זאת אחרי שנגמור את ההגדרות שהוכנו על ידי ועדת המסנה.

ד"ר בדר: אני מציע להוסיף להגדרה של "עסק" את המלים "אינו כולל עסק שסך הכל נכסיו אינו עולה בערכו על 2.000 לירות".

היו"ר ד.צ. פנקס: לעסק לא יכולים להיות נכסים.

ד"ר בדר: נכון; לכן אני מציע נוסח קצת שונה "אינו כולל עסק שערך הנכסים העומדים לשמושו אינו עולה על 2.000 לירה".

י. אפרתי: סעיף 19 (2) דן בענין זה.

ד"ר בדר: זה ענין אחר, כי כאן כלולים כל מיני נכסים. אני רוצה שעסקים קטנים, כמו קיוסקים או מצחצחי נעלים לא יצטרכו לשלם ארנונה.

ד"ר הנסן: אם ניקח בחשבון שמי שמשלם את הארנונה הוא בעל הנכסים לגבי שלשה סוגים: בנין עירוני, תעשייתי או חקלאי, הרי אין כל קשר בין זה לבין עסק. רק לצורך, למלא סחורות ולמסעעים יש קשר עם עסק. היות ולא כללנו בחובת תשלום הארנונה בעלים שיש להם נכסים על 1.000 לירות, אינני מבינה את הצורך בתוספת שהציע ד"ר בדר.

פ. נפתלי: אם ד"ר בדר רוצה לשחרר סכומים גבוהים, הרי יש לו אפשרות להציע זאת במקום אחר, ולא בפרושים האלה.

ס. י. כ. ו. מ.: הועדה קבלה את ההגדרה של "עסק" כפי שהוצעה על ידי ועדת המסנה, ודחתה את התוספת שהוצעה על ידי ד"ר בדר. ד"ר בדר שומר לעצמו זכות להסתייגות.

היו"ר ד.צ. פנקס: (קורא את ההגדרה של "נכסים"). במקום "אוניה", צריך להיות כתוב "כלי שיט".

ד"ר בדר: אני מציע להוסיף כאן את המלה "קרקע". אם כך, יש להוסיף גם את ההגדרה של "קרקע".

ד"ר לנרמן: בכונת החוק היה להבטיח דברים העלולים להנזק על ידי מלחמה. קרקע אינה ניזוקה במלחמה.

היו"ר ד.צ. פנקס: אני מציע להשאיר את השאלה הזאת פתוחה לעת עתה. אחרי שמתקיים שאלה אם להוסיף את ההגדרה של "קרקע", נחליט גם בענין זה.

ס. י. כ. ו. מ.: הועדה אישרה את ההגדרה של "נכסים", כפי שהוצעה על ידי ועדת המסנה. שאלת התוספת המלה "קרקע", נשארה פתוחה.

היו"ר ד.צ. פנקס: (קורא את ההגדרה של "בעל").

רס/רב

י. רוקח:

בחוק מס רכוש עירוני סוגרר המושג "בעל רשום", "בעל מחזיק" וכו'. הייתי מציע ללכת

בענין זה בעקבות החוק הנ"ל.

גנ' ד"ר הנסון:

חוק מס הרכוש העירוני הוא משנת 1940. בינתים הועברו כמה חוקים על ידי מועצת המדינה הזמנית והכנסת. בחוקים אלה היה המושג "בעל", סותאם לחוק מס רכוש עירוני, אך בשנויים מסוימים. כאן יש התאמה גם למס רכוש עירוני וגם לחקים האחרים שנתקבלו בינתים. אנו הוצאנו את העיקר ורכזנו אותו.

ד"ר ברר:

אני מציע להעביר את המלים "או לגבי בנין תעשיתי", לסעיף קטן (2), ולקשור אותו עם "בנין חקלאי". בנין תעשיתי נמצא בשטח חקלאי. אינני מבין מדוע, אם לקבוע מסוים יש גם בנין תעשיתי וגם רפת גדולה, אקפא תהיה הגדרה שונה לבעל הרפת ולבעל בית החרושת, ויצא חלילה כאילו ישנם שני בעלים.

ד"ר הנסון:

הארנונה תהיה מבוססת גם לגבי בנין תעשיתי וגם לגבי בנין חקלאי, על מס רכוש חקלאי. בחוק מס רכוש חקלאי יש הגדרה לבנין תעשיתי, ולכן פשוט מאוד להגיד שבנין מאשאת חקלאי כאן, בעליו, משטעותו כבעל של בנין חקלאי בחוק מס רכוש חקלאי.

בסקרה האחד, בעל הבנין החקלאי הוא בעל הקרקע. בנין חקלאי אינו מופיע ברשימות המס, ורק בנין תעשיתי מופיע. לבנינים התעשיתיים יש הערכה סיוחדת, לפי חוק מס רכוש חקלאי - כסובן אם הבנינים נמצאים מחוץ למקום עירוני.

י. רוקח:

אם ישנו בעל בית חרושת לעורות, שאסור לו לקיים את בית החרושת בעיר, הרי ההערכה עליו

צריכה להיות כמו הערכה בעיר.

היו"ר ד.צ. פנסט:

לעצם מטרת ההגדרה הזאת, אני סבור שד"ר ברר אינו צודק. בנין תעשיתי שנמצא בכפר, החייב בתשלום הארנונה עבורו יהיה מי שמקבל את ההכנסות מן הבנין, או מי שנחשב לבעל המחזיק בו, גם אם אינו מחזיק בקרקע.

ס י כוהן:

הועדה אישרה את ההגדרה של "בעל" לגבי בנין עירוני או לגבי בנין תעשיתי, כפי שהוגשה

על ידי ועדת המשנה.

היו"ר ד.צ. פנסט:

קורא את סעיף קטן (2) בהגדרת "בעל". אני מציע לתקן את הנוסח של ההגדרה הזאת. אני מציע: "לגבי בנין חקלאי או מטעים - הבעל, כמשמעותו בפסקה (1) הוא הבעל של הקרקע שעליה עומד בנין חקלאי, או שעליה מטעים המטעים".

ד"ר ברר:

ההגדרה הזאת שכחה שקיים בארץ, קוויזי מולק", כלומר, מקרה שהקרקע רשום על שם אדם אחד, והבנין או המטעים, רשומים בטאבו על שם אדם שני. לפי הגדרה זו, בעל הקרקע יהיה חייב לשלם את המס בעד רכוש של השני. קוויזי מולק קיים גם במקרה שהקרקע היא "מידי", וקרקע "ידי" היא קרקע כפרית טפוסית.

היו"ר ד.צ. פנסט:

יש להוסיף את המלים: "אלא אם הבנין או המטעים רשומים לא על שם בעל הקרקע". אנו נקבע המשך ההגדרה זו, שיתחיל במלים: "אלא אם", ועל הנוסח אני מבקש את ד"ר הנסון לחשוב.

ס י כוהן:

הועדה אישרה את ההגדרה של "בעל" (2) (לגבי בנין חקלאי או מטעים), כפי שהוגשה ע"י ועדת המשנה, בתוספת פסוק שיתחיל במלים "אלא אם", ושמשרר המטעים ינסחו.

היו"ר ד. ג. פנס: (קורא את ההגדרה של בעל" (3) - לגבי ציור וטלאי סחורות).

סיכום: (קורא את סעיף 4 (א) בהגדרה של בעל" (3)).
ההגדרות הנ"ל אושרו ע"י הועדה.

היו"ר ד. ג. פנס: (קורא את ההגדרה 4 (ב) של בעל" (3)).
על מי חלה ההחייבות לשלם את הארנונה, במקרה שמישהו חקר שטח אדמה לפני שלוש שנים, לתקופה של 15 שנה? האם אינכם סבורים שבמקרה זה יש לקצר את הזמן לשלוש או ארבע שנים?

י. אפרתי: חכירה יסודית היא של 15 שנה, ולא התכוונתי לשנת שופה זאת. כל חוזה חכירה, ואין זה חשוב סתי התחיל, נכלל כאן.

היו"ר ד. ג. פנס: אנו דנים, על מי יש להטיל את הארנונה, וזה יקבע גם בקשר לקבלת הפצויים. אם אדם היה חוכר רק שנתיים, והביט נהרס, מי צריך יהיה לקבל את הפצויים? אולי אנו צריכים לוטר שאת כפי הארנונה צריך לשלם החוכר, כיון שהוא חייב, כעבור תקופת החכירה, להחזיר את הנכס במצב טוב לבעל הקרקע. כשם שהוא צריך לבטח את הנכס נכד דברים אחרים, כך הוא צריך לבטח אותו נגד טלחסה.

ד"ר לנדו: זו היתה הצעה המקורית של הממשלה, וועדת המסנה שינתה אותה.

י. רוקח: אם אדם חקר נכס ל-15 שנה, ועברו 10 שנים מתקופת החכירה, ובחווה לא כתוב שהוא צריך לבטח נגד טלחסה - איך אנו יכולים לחייב אותו לבטח בעד התקופה שעברה? יש למצוא סעיף אשר יחייב שינוי בחוזה ההתקשרות בין החוכר והמחכיר.

היו"ר ד. ג. פנס: אקרא את הצעת הממשלה בסעיף זה. (קורא את ההצעה המקורית של הממשלה). אני מבין שלפי השיעורים שנקבעו בהצעה, יוחזרו גם הפצויים. חכירה שעולה על חמש שנים ואינה עולה על שבע שנים - צריך הבעל לשלם 50% והחוכר 50%; חכירה שעולה על שבע שנים ואינה עולה על תשע שנים - ישלם הבעל 40% והחוכר 60%; חכירה שעולה על תשע שנים ואינה עולה על 11 שנים - ישלם הבעל 30% והחוכר 70%; חכירה שעולה על 11 שנים ואינה עולה על 13 שנים - ישלם הבעל 20% והחוכר 80%; חכירה שעולה על 13 שנים ואינה עולה על 15 שנים - ישלם הבעל 10% והחוכר 90%; חכירה שעולה על 15 שנה - ישלם הכל החוכר. ברור שאת השנים צריך להתחיל לחשב מיום תחולת הארנונה. הצעת הממשלה נראית לי כנבונה.

ד"ר הנטו: תשלום הפצויים אינו נובע מתשלום הארנונה. זה ייקבע בחוק אחר.

היו"ר ד. ג. פנס: על כל פנים, בחוזה חכירה מדובר על כך שהנכסים המוחכרים יוחזרו במצב טוב. מדוע שינתה ועדת המסנה את הצעת הממשלה? ברור שעל קבלת הפצויים נחליט אח"כ.

י. אפרתי: בהתישבות החכירה אינה פחות מתקופה של 15 שנה בדרך כלל. דבר זה מכוון בעיקר לאדמות הקק"ל, כי אחרת, הסכומים אינם גדולים. אדם שחוכר אדמה רק ל-5 שנים, האם הוא יקבל פצויים? את הארנונה צריך לשלם החוכר, אם חקר ל-15 שנים. אם חקר ל-5 שנים, צריך הבעל לשלם, וכן גם לקבל את הפצויים. לפי הצעת ועדת המסנה, חוזה החכירה לא יחול מיום שהחוק נכנס לתקפו, כי אם מיום חתימת החוזה.

י. רוקח: לפעמים שכירות משתנה, אך חכירה נקבעת לשנים מספר, אלא אם ישנו סעיף מיוחד בחוזה על שנויים כעבור מספר שנים.

ההבדל בין שכירות וחכירה הוא
במטרה ובשימוש ולא בתקופה.

ה"ר ד.צ. פנסט:

אין לזה יסוד חוקי, כי המב' לה מדברת רק
על שכירות וכוללת גם חכירה.

ד"ר הנמנ:

ד"ר בדר:
אני מציע להוסיף אחרי המלה "חכירה"
את המלים "או שכירות". כל אחד מאתנו יכול
להטציא הגדרה ל"שכירות" ו"חכירה". לאור החוק הקיים, אין הבדל
ואפילו לא ידוע איזו מלה בחוקים הבריטיים צריך לתרגם ל"חכירה" ואיזה
ל"שכירות". בכל זאת, קיימת אפשרות מטופט שמוסד מדיני או בית משפט
יגיד בקשר עם החוק הזה, שבמקום מטופט לא היתה חכירה אלא שכירות.
שכירות קרקע עירונית לשם בניית בית לדיוור למשפחה אחת, היא, לפי המושגים
של החוק הקונטיננטלי, שכירות ולא חכירה. אסור לנו להכנס לעירובניה בענין
זה. ולכן אני בעד ההוספה.

אני מציע להוסיף: "בהנה מחזיק הנכס, על
סמך חכירה או שכירות, מהגנת החוק האוסר על בעל המקרקעין לסיים את מועד
החכירה או השכירות במועד המוסכם, - תחשב תקופת החכירה או השכירות,
לצורך חוק זה, כעולה על 15 שנה".

ה"ר ד.צ. פנסט:
ד"ר בדר מתכוון לכך שכל הדיירים ישלמו
ארנונה בעד הבתים.

אני מבקש את החברים, וכן את נציגי הממשלה,
לחשוב על בעיה זו ועל ענין החכירה והשכירות ותקופת החכירה, עד סחר.

ס י כ ו ם :
המשך הדיון בענין זה בישיבה הבאה, סחר
בשעה 09.00 ש"ש

הישיבה ננעלה בשעה 13.30.